

О. І. Новіцька

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-5630-6963>*Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України***ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ПЕРША МЕДИЧНА ДОПОМОГА. УРОК 2»
НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ
СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

O. I. Novitska

*I. Horbachevsky Ternopil National Medical University***STUDY OF THE TOPIC “FIRST AID. LESSON 2” AT THE LESSONS
IN UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE BY STUDENTS OF MEDICAL
SPECIALTIES**

Анотація. У статті запропоновано навчально-методичні матеріали, необхідні для вивчення теми «Перша медична допомога. Урок 2» на заняттях із української мови як іноземної. Для полегшення процесу адаптації в іншомовній країні у медичних закладах вищої освіти викладають дисципліну «Українська мова як іноземна», предмет викладається відповідно до «Стандартизованих вимог до рівнів володіння українською мовою як іноземною». Професорсько-викладацький склад вищої школи повинен не лише змусити студента вчитися, але і провести заняття так, щоб студент захотів отримати знання. Для цього слугує підбір таких навчально-методичних матеріалів, які полегшать засвоєння складного матеріалу, покращать його запам'ятовування і дадуть результат. У дослідженні представлено систему вправ, спрямованих на розвиток умінь і навичок студентів: 1) вживання правильних форм іменників та займенників у давальному відмінку; 2) запам'ятовування лексики; 3) засвоєння вивченого матеріалу, за допомогою вивчених слів та словосполучень студенти будують речення; 4) повторення та запам'ятовування симптомів, хвороб і станів потерпілого; 5) використовувати необхідний лексичний мінімум у комунікативних ситуаціях, пов'язаних із темою заняття; 6) сприймати мову та надавати основну інформацію під час прослуховування текстів. Запропоновані у статті вправи та завдання допоможуть у вивченні української мови як іноземної, зокрема сприятимуть розвитку мислення, застосуванню на практиці вивченого матеріалу, подоланню мовних бар'єрів, а також самостійно здобувати знання в умовах практичної та дослідницької діяльності. Описаний у статті матеріал призначений для іноземних студентів, які розмовляють мовою на початковому рівні. Підібрані завдання допоможуть іноземним студентам не лише розширити свій словниковий запас, а й досягти соціальної взаємодії в іншомовному середовищі. Професійне спрямування вивчення цієї теми полягає у формуванні українськомовної фахової компетентності майбутнього спеціаліста, здатного брати участь у діалогівій комунікації, розв'язувати комунікативні завдання у сфері професійної діяльності. Розроблена система вправ відповідає програмі навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» для студентів спеціальності 222 «Медицина».

Ключові слова: українська мова як іноземна; навчально-методичні матеріали; вивчення мови; професійне спілкування.

Abstract. The article presents educational and methodological materials necessary for studying the topic “First medical aid. Lesson 2” at classes of Ukrainian as a foreign language. The discipline “Ukrainian as a foreign language” is taught at higher medical educational establishments for facilitating the process of adaptation in a foreign-speaking country, the subject is studied in accordance with “Standardized requirements for levels of proficiency in Ukrainian as a foreign language”. The teaching staff of a higher school should not only force the student to learn, but also conduct classes in such a way that the student wants to gain knowledge. The selection of such teaching and methodical materials is used for it, which will facilitate the assimilation of complex material, improve its memorization and give results. The article presents a system of exercises aimed at developing students' abilities and skills: 1) using the correct forms of nouns and pronouns in the dative case; 2) vocabulary memorization; 3) assimilation of the studied material, with the help of the studied words and phrases, students construct sentences; 4) repetition and memorization of symptoms, diseases and conditions of the victim; 5) using the necessary lexical minimum in communicative situations related to the lesson topic; 6) perceiving language and providing basic information while listening to texts. The proposed exercises and tasks will help to learn the Ukrainian language as a foreign language, in particular, to encourage the development of thinking, to focus on the practice of the studied material, to overcome language barriers, as well as to acquire knowledge in the language in a practical and thorough manner. The material described in the article is intended for foreign students who speak the language at an elementary level. Selected tasks will help foreign students not only to expand their vocabulary, but also to achieve social interaction in a foreign language environment. The professional direction of the study of this topic consists in the formation of the Ukrainian-language professional competence of the future specialist, who is able to participate in dialogic communication, to solve communicative tasks in the field of professional activity. The developed system of exercises corresponds to the program of the educational discipline “Ukrainian as a foreign language” for students of specialty 222 “Medicine”.

Key words: Ukrainian language as a foreign language; teaching and methodical materials; language learning; professional communication.

Вступ. Сьогодні в Україні активізувалося питання про підготовку висококваліфікованих спеціалістів для зарубіжних країн. На даний час відбувається постійне розширення сфер міжнародної та міжкультурної комунікації, що впливає на подальший розвиток діалогу представників різних національно-культурних співтовариств та організацій.

Навчання мови – це процес систематичного і послідовного передавання викладачем знань, формування вмінь і навичок у лінгвістичній сфері, процес активного й усвідомленого засвоєння їх студентами, процес утворення та закріплення у студентів якостей, необхідних для подальшого професійного саморозвитку (стійке позитивне ставлення до вивчення іноземної мови, толерантність по відношенню до представників іншої культури) [1, 8].

Над проблемою, пов'язаною з вивченням української мови як іноземної, працювало багато науковців. Вагомими дослідженнями у сфері викладання української мови як іноземної є праці Я. Гладир, І. Жовтоніжко, Т. Єфімової, Т. Лагути, Е. Ляпічева, Л. Мацько, Д. Мазурик, І. Кочан, Т. Кудіна, А. Кулик, Т. Лагути, О. Тростинської, Г. Тохтар, Б. Сокола та інших.

Методика викладання української мови як іноземної є новою та малодослідженою галуззю, тому пропонуємо науковці дослідження для роботи зі студентами на практичних заняттях.

Мета статті – проаналізувати подані матеріали до вивчення теми «Перша медична допомога. Урок 2» для студентів-іноземців медичних спеціальностей.

Теоретична частина. Вивчення української мови як іноземної в закладах вищої освіти потребує належної уваги, тому кількість питань із часом лише розширюється. Для навчання української мови як нерідної головними є положення про мову як засіб спілкування, про мовлення, що складається зі звуків, слів, словосполучень та речень. Наплив іноземного студентства активізує українську лінгводидактичну діяльність: розробляються програми, підручники, посібники з навчання української мови як іноземної [4].

Методика викладання іноземної мови має три головні компоненти: лінгвістичний, психологічний і методологічний. Л. Селіверстова вважає, що лінгвістичний компонент включає мовний, мовленнєвий і лінгвокраїнознавчий матеріал. Психологічний компонент є основою формування навичок та вмінь використання мови. Методологічний компонент розглядає навчання за раціональними прийомами [6, 7].

Найважливіший аспект оволодіння українською мовою як іноземною – лінгвістичний, оскільки формує навички усного мовлення, читання, письма, аудіювання.

Вивчення мови в строгому сенсі цього слова, як показав академік Л. В. Щерба, забезпечує лише знання системи мови, але не веде до користування цією системою як засобом спілкування. Для практичного користування мовою, тобто для оволодіння мовою, необхідне не тільки знання мовних засобів і правил їх використання в мові, а й автоматизоване їх використання в актах комунікації.

Вивчення іноземної мови у ЗВО саме по собі не може бути самоціллю. Воно повинно озброїти майбутнього фахівця широкими можливостями одержання з джерел такої інформації, яку можна було б використати в інтересах його професії [2, 6].

Першим кроком для вивчення української мови є визначення мети та завдання, які ставлять перед собою студенти. Наступним – це вирішення, які завдання, вправи усні чи письмові, виконувати, які тексти, діалоги обговорювати на занятті. І звичайно, важливо враховувати методи та засоби для вивчення будь-якої теми.

Відповідно до програми курсу «Українська мова як іноземна» Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» [5], на вивчення теми «Перша медична допомога» відводиться 4 години – 2 практичних заняття. Теми вивчаються на 2 курсі. У попередній публікації ми запропонували систему вправ для викладача до першого заняття з цієї теми [3]. Комплекс вправ, представлений у статті, є логічним продовженням попередньої роботи.

Навчально-методичні матеріали для вивчення української мови як іноземної завжди повинні мати на меті практичне оволодіння, спрямовані на освоєння тих операцій з мовним матеріалом, які необхідні для розуміння і самовираження.

На нашу думку, на занятті доцільним буде використання різнотипних лексико-граматичних завдань і творчих вправ комунікативно-ситуативного характеру, інформативних таблиць, текстів, спрямованих на закріплення вивченого граматичного й лексичного матеріалу для розширення фахового словникового запасу, розвитку вмінь і навичок будувати власне висловлювання. Практичні завдання спрямовані на максимальне засвоєння та активне використання комунікативних фахових конструкцій у професійному спілкуванні іноземців українською мовою.

На опрацювання заняття «Перша медична допомога. Урок 2» пропонуємо систему вправ. Подані матеріали представлені у навчальному посібнику «Українська мова як іноземна для студентів медичних спеціальностей» [7].

Перша вправа передбачена для повторення вживання правильних форм іменників та займенників у давальному відмінку.

Завдання 1. Поставте слова в дужках у правильній формі.

1. (Мій син) потрібна допомога. 2. (Моя мама) темніє в очах. 3. (Наш викладач) важко дихати. 4. (Їх брат) зупинили кровотечу. 5. (Ваші батьки) надали медичну допомогу. 6. (Мій викладач) стало погано. 7. (Наш дідусь) потрібно іти в аптеку. 8. (Наша студентка) зробили штучне дихання. 9. (Моя студентка) призначили препарати. 10. (Наші лікарі) треба іти в лікарню. 11. (Моя подруга) виміряли артеріальний тиск. 12. (Мій пацієнт) призначили лікування. 13. (Наш друг) треба допомогти. 14. (Ваша сестра) важко ходити. 15. (Їх дитина) зробили укол.

Для вивчення і запам'ятовування лексики запропоновано завдання 2. Студенти вивчають назви препаратів, перев'язувальних матеріалів, медичних предметів, засобів лікування та для чого вони призначені.

Завдання 2. Прочитайте та запам'ятайте.

1. Перев'язувальні матеріали: бинт, вата, джгут, еластичний бинт, марля, лейкопластир, шина	Призначені для перев'язок, фіксації кістки при вивихах і переломах
2. Препарати для обробки ран і зупинки кровотечі: декасан, хлоргексидин, мазь, йод, перекис водню, пантенол, олазол (засоби від опіків) або аналоги	Призначені для оброблення ран, зупинки кровотечі. Застосовують при опіках
3. Знеболювальні препарати: ібупрофен, нурофен, спазмалгон або аналоги	Застосовують при болях і спазмах
4. Препарати від болю у шлунку та отруєння: мезим, но-шпа, креон, активоване вугілля, сорбекс, смекта або аналоги	Застосовують при болях та розладах шлунка
5. Препарати від серцевого болю: нітрогліцерин, валокордин, корвалол або аналоги	Застосовують при болях у серці

6. Протиалергічні препарати: klaritin, діазолін, супрастин, едем або аналоги	Застосовують при алергічних реакціях
7. Медичні предмети: медичні рукавиці, пінцет, термометр, тонометр	Призначені для зовнішнього застосування

Наступна вправа спрямована на засвоєння вивченого матеріалу. За допомогою вивчених слів та словосполучень студенти будують речення.

Завдання 3. Складіть речення за зразком.

Зразок: Бинт призначений для перев'язок.

1. Термометр призначений для ... 2. Корвалол застосовують при ... 3. Джгут використовують для ... 4. Активоване вугілля застосовують при ... 5. Декасан призначений для ... 6. Но-шпу застосовують при ... 7. Пінцет призначений для ... 8. Шина призначена для ... 9. Супрастин застосовують при ... 10. Бинт призначений для ... 11. Тонometr призначений для ... 12. Нурофен застосовують при ... 13. Пантенол застосовують при ... 14. Лейкопластир призначений для

Для кращого засвоєння вивченого матеріалу ми рекомендуємо завдання 4. Вправа слугує для вивчення граматики.

Завдання 4. Слова в дужках поставте у правильній формі.

1. Надання (медична допомога). 2. Накладання (пов'язка) 3. Заповнення (медична карта). 4. Прийняття (ліки). 5. Вимірювання (температура). 6. Обробка (рана). 7. Виклик (швидка допомога). 8. Фіксування (кістка). 9. Зупинення (кровотеча). 10. Усунення (біль). 11. Зняття (пов'язка). 12. Застосування (медичні препарати). 13. Вимірювання (артеріальний тиск).

Завдання 5 і 6 спрямовані для повторення та запам'ятовування симптомів, хвороб і станів потерпілого. Студенти повинні дописати назви хвороб чи симптоми українською мовою.

Завдання 5. Допишіть симптоми до хвороб та станів потерпілого.

Зразок: Алергія – висип, свербіж, важко дихати, важко ковтати, сильний нежить, набряк слизових, сльозотеча.

1. Кровотеча. 2. Опіки. 3. Перелом. 4. Неприємність. 5. Забиття. 6. Вивих. 7. Отит. 8. Отруєння. 9. Ураження блискавкою. 10. Алергія. 11. Ураження електричним струмом. 12. Обмороження. 13. Цукровий діабет. 14. Пневмонія.

Завдання 6. Визначте стани і недуги хворого.

1. Хлопцеві потрібно промити шлунок. У нього ...
2. Дівчині потрібно накладити пов'язку. У неї ...
3. Студентові потрібно прийняти активоване вугілля. У нього ...
4. Синові потрібно обробити рану. У нього ...
5. Дідусеві потрібно накладити шини. У нього ...
6. Бабусі потрібно застосувати пантенол. У неї ...
7. Професору потрібно прийняти супрастин. У нього ...
8. Дочці потрібно накласти еластичний бинт. У неї ...
9. Братові потрібно прийняти валокордин. У нього болить ...
10. Студентці потрібно поміряти артеріальний тиск. У неї болить ...
11. Племіннику потрібно викликати блювоту. У нього ...
12. Другові потрібно промити рану. У нього ...
13. Мамі потрібно прийняти нурофен. У неї болить ...
14. Татові потрібно пити сироп 3 рази на день. У нього ...

Також для засвоєння вивченого матеріалу у наступній вправі ми подаємо текст, який містить знайому та нову лексику. Читання та переказ такого тексту дає можливість студентам сформулювати навички мовлення.

Завдання 7. Прочитайте текст.

Перелом – це повне або часткове порушення цілісності кістки. Найчастіше переломи виникають унаслідок травми. Вони бувають закриті й відкриті.

Для переломів характерні такі симптоми: біль у місці перелому, припухлість, ненормальна рухливість. При першій допомозі не можна перевіряти рухливість кісткових уламків, вправляти їх, бо можна пошкодити м'які тканини, судини, нерви і завдати потерпілому ще більшого болю.

При відкритому переломі перш за все необхідно зупинити кровотечу та накладити стерильну пов'язку. Головне, що потрібно зробити, – забезпечити нерухомість ушкодженої частини тіла. Для цього потрібно використовувати бинти, вату, готові або імпровізовані шини з підручного матеріалу. Під шини необхідно підкласти достатню кількість вати або просто білизни. Шини треба щільно прибинтовувати.

Список літератури

1. Борисова Н. Психолінгвістичні особливості формування комунікативної компетенції професійно-орієнтованого читання у студентів немовних спеціальностей / Н. Борисова // Психолінгвістика. – 2016. – Вип. 19 (1). – С. 15–23.

Основне правило: шини мають бути такої довжини, щоб могли захопити два суглоби – один нижче, а другий вище місця перелому, що забезпечує нерухомість цієї частини тіла.

З журналу

Завдання 8. Відповідайте на запитання.

1. Що таке перелом? 2. Як виникають переломи? 3. Назвіть симптоми переломів. 4. Які бувають переломи? 5. Що не можна робити при переломах? 6. Що найперше потрібно зробити при відкритому переломі? 7. Які медичні чи підручні засоби можна використовувати для першої допомоги потерпілого? 8. Якими повинні бути шини? 9. Для чого потрібні шини? 10. Що відчуває потерпілий при переломі? 11. Як правильно накласти шини? 12. Який номер телефону для виклику швидкої допомоги Ви знаєте?

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати роботи під час вивчення теми «Перша медична допомога. Урок 2» залежать від систематичності й цілеспрямованості. Найбільшу роль у цьому навчальному процесі відіграють мовне середовище й система навчально-тренувальних вправ.

Завдання викладача – знайти шляхи та прийоми залучення студента у комунікативну взаємодію, змусити вести бесіду. Здобуті знання дають можливість студентам активізувати новий граматичний матеріал з теми в усному та письмовому мовленні студентів, формувати навички монологічного та діалогічного мовлення на рівні висловлювання, вдосконалювати навички самостійної роботи. Іноземні студенти повинні розуміти мову, а також правильно будувати своє повідомлення у відповідь, яке має відповідати культурі співрозмовника.

Пропоновані у статті вправи та завдання допоможуть у вивченні української мови як іноземної, зокрема сприятимуть розвитку мислення, застосуванню на практиці вивченого матеріалу, подоланню мовних бар'єрів, а також самостійно здобувати знання в умовах практичної та дослідницької діяльності.

2. Методика викладання іноземних мов у вищій школі / за ред. Ю. О. Жлуктенка. – К. : Вища школа, 1971. – 224 с.
3. Новіцька О. І. Вивчення теми «Перша медична допомога» на заняттях з української мови як іноземної

студентами-іноземцями медичних спеціальностей (стаття 1) / О. І. Новіцька, О. А. Мисик // Інноваційна педагогіка. – 2020. – Вип. 29, т. 2. – С. 19–22.

4. Новіцька О. І. Лінгвістичні компоненти вивчення української мови як іноземної студентами-іноземцями / О. І. Новіцька // Професійна лінгводидактика в контексті особистісної парадигми : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю (2–3 червня 2022 р., м. Тернопіль). – С. 119.

5. Робоча програма з дисципліни «Українська мова як іноземна», спеціальність 222 «Медицина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moodle.tdmu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=262867>.

References

1. Borysova, N. (2016). Psyholingvistychni osoblyvosti formuvannya komunikatyvnoi kompetentsii profesiino-orientovanoho chytannia u studentiv nemovnykh spetsialnostei [Psycholinguistic peculiarities of the formation of communicative competence of professionally oriented reading in students of non-language specialties]. *Psyholingvistyka – Psycholinguistics*, 19(1), 15-23 [in Ukrainian].

2. Zhluktenko, Yu. (Ed.). (1971). *Metodyka vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli* [Methods of teaching foreign languages in higher education]. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

3. Novitska, O., & Mysyk, O. (2020). Vyvchennia temy «Persha medychna dopomoha» na zaniattiakh z ukrainskoi movy yak inozemnoi studentamy-inozemtsiamy medychnykh spetsialnostei (Stattia 1) [Study of the topic “First aid” at the lessons in ukrainian as a foreign language by students of medical specialties (Article 1)]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*, 29(2), 19-22 [in Ukrainian].

4. Novitska O.I. (2022). Lihvistychni komponenty vyvchennia ukrainskoi movy yak inozemnoi studentamy-inozemtsiamy [Linguistic components of studying the Ukrainian language as a foreign language by foreign

6. Селіверстова Л. Лінгвістична та психологічна основа навчання української мови як іноземної / Л. Селіверстова // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2007. – Вип. 2. – С. 8–13.

7. Українська мова як іноземна для студентів медичних спеціальностей : навч. посіб. / [І. І. Гавришак, І. Д. Драч, І. Я. Заліпська та ін.] ; за ред. М. П. Тишківцев. – Тернопіль : ТНМУ, 2019. – 312 с.

8. Українська мова як іноземна : навч. посіб. / [І. І. Гавришак, І. Д. Драч, В. І. Зевако та ін.] ; за ред. М. П. Тишківцев. – Тернопіль : ТДМУ, 2018. – 168 с.

students]. *Profesiina linhvodydaktyka v konteksti osobystisnoi paradyhmy – Professional language didactics in the context of the personal paradigm: Proceedings of the Scientific and Practical Conference* [in Ukrainian].

5. Robocha prohrama z dystsypliny «Ukrainska mova yak inozemna», spetsialnist 222 «Medytsyna» [Work program for the discipline “Ukrainian as a foreign language”, specialty 222 “Medicine”]. Retrieved from: <https://moodle.tdmu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=262867> [in Ukrainian].

6. Seliverstova, L. (2007). Lihvistychna ta psykhohichna osnova navchannia ukrainskoi movy yak inozemnoi [Linguistic and psychological basis of learning Ukrainian as a foreign language]. *Teoriia i praktyka vykladannia ukrainskoi movy yak inozemnoi – Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*, 2, 8-13 [in Ukrainian].

7. Tyshkovets, M.P. (Ed.). (2019). *Ukrainska mova yak inozemna dlia studentiv medychnykh spetsialnostei* [Ukrainian as a foreign language for students of medical specialties]. Ternopil: TNMU [in Ukrainian].

8. Tyshkovets, M.P. (Ed.). (2018). *Ukrainska mova yak inozemna* [Ukrainian as a foreign language]. Ternopil: TDMU [in Ukrainian].

Отримано 12.12.22
Рекомендовано 20.12.22

Електронна адреса для листування: novicka@tdmu.edu.ua